

LUDO ABICHT

Filosoof en auteur

Aan zijn jezuïetentijd houdt hij de beste herinneringen over, al leidde intellectuele twijfel destijds tot een definitief verlies van het geloof. Welk etiket je vervolgens ook op hem kon plakken – marxist, flamingant, logebroeder –, Ludo ABICHT bleef altijd een zoeker. In zijn jongste boek *De haan van Asklepios* gaat hij op zoek naar een positieve invulling van atheïsme en reikt hij gelovige humanisten de hand.

‘Of de Messias nu komt of niet, laat ons samen wereld verbeteren’

Lieve WOUTERS

Geloof, hoop en liefde zullen altijd blijven bestaan, aldus de apostel Paulus. Geloof noemt Ludo ABICHT een gave die hem niet te beurt viel, maar des te meer belang hecht hij aan hoop en liefde. De Bijbel blijft voor hem een bron van inspiratie en hij geeft ruitelijk toe dat hij niet die verlichtingsdenker was geworden zonder christelijke vorming. Seculiere en andere humanisten hebben gemeenschappelijke wortels en die moeten we dringend herontdekken.

–Uw boek is een pleidooi voor een positief atheïsme. Waarom?

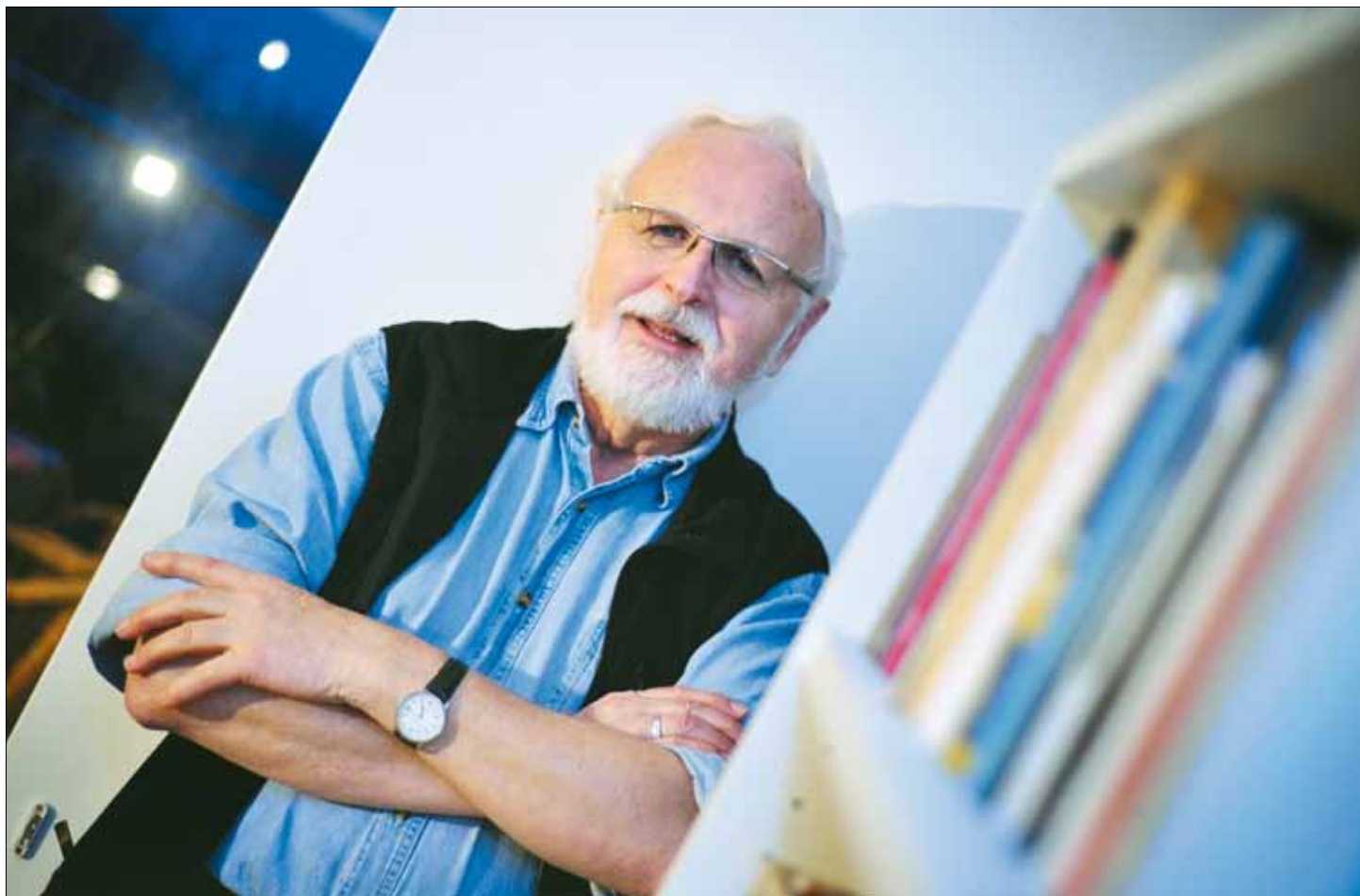
In 1991 liet ik me inwijden in de loge. Het viel me op dat het ritueel erg geleeek op een inwijding bij de jezuïeten. Aan de vooravond vond een wake plaats in een donkere kamer. De bedoeling was dat ik me bezon over de keuze die ik maakte.

Na verloop van tijd stelde ik vast dat de vrijzinnigheid in Vlaanderen als begrip vooral negatief wordt ingevuld. Het is een houding tegen de *tsjeven*, tegen de dwaasheid van het geloof. In mijn boek neem ik afstand van die visie. Ook atheïsten moeten een antwoord zoeken op de diepste vragen van het leven: wat is goed, wat is kwaad? Daarbij moeten we niet vergeten dat het humanisme en de Verlichting niet uit te leggen vallen zonder het christendom.

–Uw pleidooi lijkt ook ingegeven door bezorgdheid om de samenleving, die u verder ziet verzakelijken en vervlakken, de idealen van de Verlichting ten spijt.

Over het algemeen genomen lijken katholieken noch vrijzinnigen zich nog erg te bekommeren om kwesties als goed en kwaad. „Als het ons maar goed gaat”, lijkt het adagium. Af en toe wordt het geweten gesust met een mediagenieke actie als het Glazen Huis. Wat blijft er over na het evenement? Onverschilligheid en vergeetachtigheid. Mijn dochter woont al zestien jaar in Afrika, waar ze werkt met aidswezen...

De Verlichting stond voor een overwinning van het rationele denken op het kerkelijke dogmatisme, dat mensen klein hield. De economie begon echter al gauw totalitaire trekken te vertonen. De geroemde vrijheid werd almaar duidelijker de vrijheid van de machthebbers om zo snel, zo goedkoop en zo veel mogelijk winst te maken. Het ideaal van de gelijkheid van alle mensen werd vervormd tot het streven

Het meest geliefde meubelstuk ten huize van Ludo Abicht: de boekenkast. © Frank Bahnmueller

naar een zo groot mogelijke gelijkschaking in dienst van het heersende systeem. Vandaag lijkt consumeren zowat de eerste burgerplicht. In de praktijk worden politieke keuzes bepaald door de behoeften van een bepaald economisch stelsel.

„Intellectuele berusting, dat is in mijn ogen ‘zonde’”

–Daartegen wil u weerstand bieden?

Dat zijn Verlichtingsdenkers aan zichzelf verplicht. Ze kunnen daarbij bondgenoten vinden onder christenen. Kijk maar naar het engagement van vele parochies en christelijke groepen voor asielzoekers. Of de Messias nu komt of niet, waarom zouden we dat kapitaal aan edelmoedigheid niet gebruiken om samen de wereld beter te maken? Ook atheïsten moeten inzien dat ze de waarheid niet in pacht hebben. Er zijn nu eenmaal verschillende wegen om te komen tot kennis en waarheid.

–De wereld beter maken, daar wil u ondanks alles in blijven geloven?

Voor een agnost of atheïst speelt hoop een essentiële rol. Het is de overtuiging dat de mens tot meer in staat is dan oorlog voeren en rijkdom vergaren. Ik zal nooit vergeten dat de Verenigde Staten ten tijde van de overstromingen in Bangladesh in 1970 welgeteld twee helikopters naar het rampgebied stuurden, terwijl er in de oorlog in Vietnam dagelijks acht werden neergehaald. We hebben de kennis, de middelen en de technologie om de opwarming van de aarde en de armoede tegen te gaan. Er is meer sociaal bewustzijn nodig om dit ook echt te doen. Intellectuele berusting is in mijn ogen ‘zonde’.

–Kunnen gelovigen en niet-gelovigen tot een gedeeld moreel besef komen?

Na mijn inwijding in de loge werd ik voor een spiegel geplaatst. „Hier staat je rechter”, klonk het. Zelf zie je nog het best de schoonheidsvlekjes in je gezicht. Ik doe geregeld aan gewetensonderzoek. Voor gelovigen ligt het anders. Zij hebben God en de traditie als ultieme toetssteen. Ik onderschat de waarde van die traditie niet

en vind dat gelovigen op basis daarvan de plicht hebben om uit te komen voor hun inzichten over goed en kwaad.

In vrijwel alle culturen lijkt de gouden regel te zijn: behandel de ander zoals je zou willen dat je zelf behandeld wordt. Een goed vertrekpunt.

–In de concrete uitwerking kan empathie toch tot uiteenlopende opvattingen leiden, denk maar aan de meningen over euthanasie.

Mijn mening daarover is veranderd toen ik een liberale politicus hoorde pleiten voor euthanasie bij mentaal gehandicapten en dementen. Toen besepte ik dat wie waarschuwde voor het hellend vlak, toch eens gelijk kon krijgen. Wie beslist in de plaats van wilsonbekwamen wat een menswaardig leven is? In die zin heb ook ik bedenkingen bij euthanasie. Ik voeg er veel ‘maars’ aan toe. Zo komt mijn standpunt toch dicht bij dat van tegenstanders die het in bepaalde gevallen toch toelaten.

Ludo Abicht, *De haan van Asklepios, Pleidooi voor een positief atheïsme*, Meulenhoff/Manteau, Antwerpen, 2010, 208 blz., 19,95 euro, ISBN 978 90 8542 252 5.